

Med d'instrucziun «Chance»

Per ina planisaziun da professiun e da vita averta

■ Il med d'instrucziun «Chance», edì dal Post da stab per l'egualitad da las schanzas, tematisescha las grondas differenzas ch'i dat anc adina en la tscherna da la professiun ed en la planisaziun da la vita da las giuvnas e dals giuven. Midadas positivas èn pussaivlas sche las differenzas tranter las schlattainas e la cumpatibilitad da la professiun cun la famiglia vegnan tematisadas en l'instrucziun da la tscherna da professiun. Il med sa cumpona d'in ordinatur e d'in disc cumpact e sa drizza a giuvenils en la vegliadetgna da 12 fin 20 onns. La tscherna da professiun è ina da las decisziuns las pli impurtantas ch'ina persuna giuvna ha da far. Ella influenzescha tut ils secturs da la vita e metta las stgomias per il futur. Perquai èsi da grond'im-purtanza d'accompagnar ils carstgauns giuvenils durant quest process, da preschentar ad els las schanzas che sa porschan e da mussar ad els, tge persunas e tge facturs che pon influenzer lur tscherna. Cun il med d'instrucziun «Chance», ch'è disponibel en tut las quatter linguas svizras, vulan ils editurs surdar als giuvenils in instrument per realisar quel intent.

quest process, da preschentar ad els las schanzas che sa porschan e da mussar ad els, tge persunas e tge facturs che pon influenzer lur tscherna. Cun il med d'instrucziun «Chance», ch'è disponibel en tut las quatter linguas svizras, vulan ils editurs surdar als giuvenils in instrument per realisar quel intent.

Um e donna e la tscherna da professiun

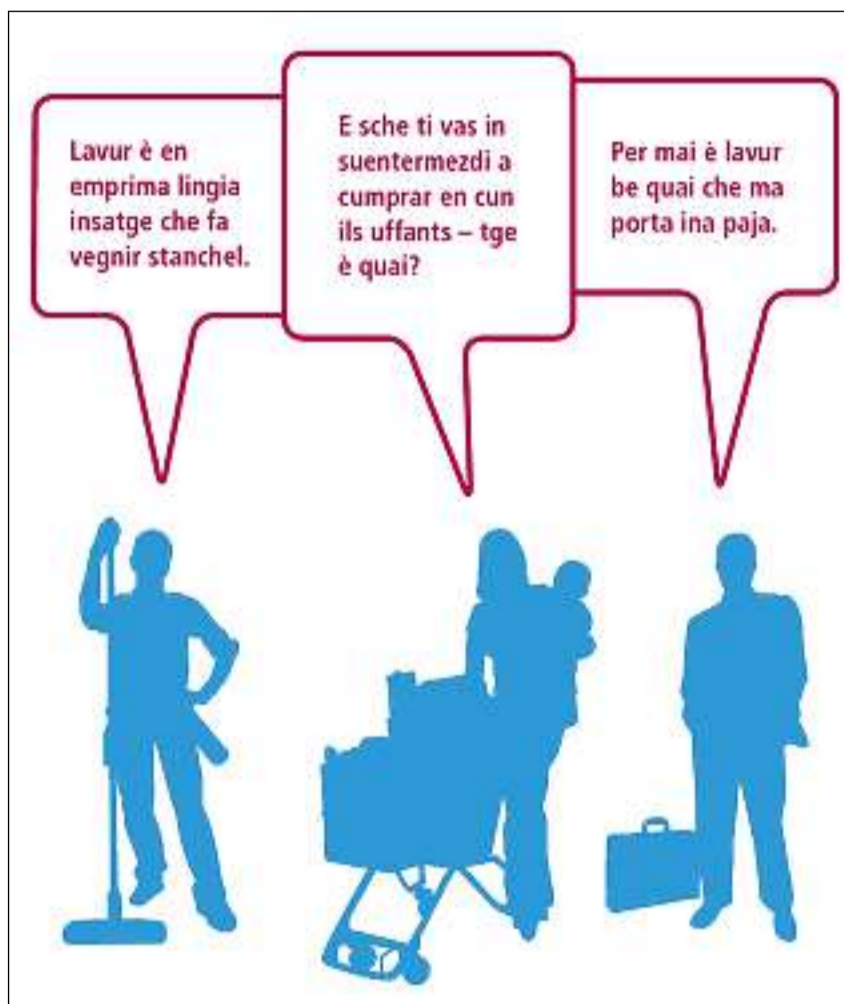
Ils musters da decisiun tar la tscherna d'ina professiun èn differents tar dunnas ed umens giuvenils. Entant che las dunnas giuvenils tschernan lur professiun cun ils partrats vi d'ina famiglia en il subconscient, n'è questa realitad da la vita quasi inexistenta tar ils umens giuvenils. Ils purtrets da rolla tradiziunals e l'attribuziun differenta da talents influenzeschan considerablamain la tscherna d'ina professiun e la planisaziun da la carriera. Il resultat sa mussa tar la tscherna effectiva: dunnas giuvenils tschernan or d'in spectrum blier pli restrenschì e sa decidan oravant tut per professiuns tradiziunals per dunnas. Questas professiuns porschan savens pajas pli pitschnas e pli paucas schanzas da promozion. Ils umens giuvenils percuter tschernan lur professiun or d'in muster d'elecziun pli vast e sa decidan savens per professiuns cun buna paga e pussaivladad da carriera.

Il resultat è ina segregaziun orizontala e verticala dal martgà da lavur. El è dividì en domenas per dunnas e per umens e mussa professiuns da dunnas (a temp parzial) cun paga pli bassa e professiuns per umens cun paga pli auta. Quai na sto betg esser. Las schanzas da furmaziun per dunnas ed umens èn en il fratemp daventadas cumparegliablas e duain far effect sin il mund da lavur ed esser vesavilas.

Il med d'instrucziun

Las ideas per l'instrucziun dal med «Chance» cumpleteschan l'instrucziun classica da tscherner ina professiun per la dimensiun dals aspects specifics tenor schlattaina. Tut las ideas per l'instrucziun èn vegnidas svilupadas ed examinadas en il rom dal project chantunal «Schanza grischuna» en furma da singulas lecziuns, da dis da project e d'emnas da project sin il stgalim superiur, a scolas professiunals e gimnasias.

Il med consista da dudesch unitads d'instrucziun ch'èn repartidas sin tschintg chapitels. Mintga unitad stat per sasezza ed è structurada en differents temas parzials. Da quests temas parzials pon ins far diever a moda fig flexibla. Els pon vegnir distatgads senza problems da l'unitad cumplessiva e vegnir tractads individualmain. Els pon però er vegnir cumbinads da nov cun temas parzials or d'autras unitads d'instrucziun. Las indicaziuns davart l'on da scola infurmeschan davart il termin, cur che l'unitad d'instrucziun duai vegnir intermediada il pli baud. Tut las

Exempel per in impuls da discussiun cuntegnì sin la CD-Rom accompagnanta.

unitads d'instrucziun pon vegnir purschidas senza problems fin e cun il 12avel onn da scola.

Mintga unitad d'instrucziun sa chatta sin ina pagina dubla ed è vesavila cun in'egliada. Sin il feigl inferiur sa chattan tut las infurmaziuns davart il material, la preparaziun e la realisaziun da l'unitad d'instrucziun. L'occupaziun cun ils temas «tscherna d'ina professiun» e «planisaziun da la vita» en il rom da l'instrucziun pussibilescha als giuvenils da crescer pass a pass viaden en la problematica.

Rollas da schlattaina, lavur e tschertga da professiun

En ils chapitels 1–3 s'occupan las scolaras ed ils scolaras da differents aspects davart la tscherna d'ina professiun u d'in studi. Els duain esser conscients dal fatg che la tscherna da la professiun è in process ch'è collià fermamain cun lur schlattaina. Bliers mecanissem e pregiudizis influenzeschan instinctivamain lur furmaziun d'opiniun e bliers persunas da lur conturns (sco p.ex. geniturs e fragliuns, amias ed amis u persunas d'instrucziun) sa participeschan a la discussiun. Per che las mattatschas ed ils mattatschs possian la finala prender la decisiun gista, ston els esser orientads davart

la varietad da facturs d'influenza. I suonda in exempel or da l'unitad 2, «Lavur ha bieras fatschas»:

Cumenzament: Tut las scolaras e tut ils scolaras retschaivan duas fin trais sdrimas da palpìri e scrivan si pertge ch'il carstgaun lavura. Silsunter attribueschan els lur constatziuns als suandants secturs sin la tavla da parad: Segirar l'existenza, sviluppar la personalitad, satisfar ils basegns, auters, e discutan davart la significaziun da la lavur en nossa societad.

Lavur individuala: Ils giuvenils cruschian sin lur feigl da lavur «Tge è lavur?» tgeninas activitads ch'els considereschan sco lavur e tgeninas activitads ch'èn per els in'occupaziun durant il temp liber. Latiers scrivon els si lur criteris da decisiun.

Lavur en grupp: Furmar gruppas a quatter persunas che cumpiglian domaduas schlattainas. Las scolaras ed ils scolaras cumpareglian e discutan ils resultats. Mintgin cumplescha ina glista da caracteristicas per lavur e per activitads dal temp liber.

Discussiun en il plenum: Tgeninas activitads han chaschunà discussiuns en la grupp? Silsunter vegnan rimmads ils criteris/las caracteristicas vi da la tavla da parad e cumparegliads cun las definiziun da

lavur en general, da lavur pajada e nunpajada e d'activitads dal temp liber.

Lavur en grupp: Furmar gruppas da 3–4 persunas separadas tenor schlattaina. Cun agid da revistas creeschan las gruppas sin in placat ina collascha davart las caracteristicas e las differenzas tranter la lavur da gudogn e la lavur da tegnaichasa u da famiglia.

Discussiun en il plenum: Mintga grupp preschenta ses resultats. Datti differenzas tranter las gruppas da mattatschas e las gruppas da mattatschs? En cas da gea: tgeninas? Cun agid da la folia «Lavur da gudogn – lavur da tegnaichasa e da famiglia» pon vegnir cumplettads ils resultats. Silsunter vegn tematisà la renconuschentscha differenta da la lavur da gudogn e la lavur da tegnaichasa e da famiglia en nossa societad. Quai succeda cun agid dal comic «In regal dad Ortlieb».

Planisaziun da la vita

En ils chapitels 4 e 5 s'occupan las scolaras ed ils scolaras da lur ideas da la vita. Per numerusas mattatschas è la dumonda per la professiun futura a medem temp la dumonda, co ch'ellas duajan cumbinar partenadi, uffants e professiun. En quest mument na dattan ellas betg blier impurtanza a la pussaivladad d'emprer per vita duranta. Per ils mattatschs percuter stat en il center da lur ponderaziun en emprima lingia da far progress en lur professiun e la salarisaziun. Els sa considereschan savens sco sulet nutridur u nutridur principal da lur famiglia. Per ch'ìls giuvenils possian trair lur decisiuns per la vita a moda pli conscienza, ston els s'occupar da la varietad dals models da partenadi actuals e ston esser orientads davart ils avantatgs e dischavantatgs da quests. I suonda in exempel or da l'unitad 4, «Amur u professiun?»:

Cumenzament: Tut las scolaras e tut ils scolaras retschaivan il roman da fotografias «Amur e dapli» e respundan en furma da chavazzins a las dumondas dal feigl da lavur «Co ma decidess/cumportass jau?»

Lavur en grupp: Furmar gruppas da 4–5 persunas separadas tenor schlattaina. En la grupp vegnan cumparegliads ils models da sa decider e sa cumportar, alura vegn discutà pertge ch'ìls giuvenils sa cumportassan uschè e betg a moda differenta. Silsunter vegnan scrittas las respostas e motivaziuns sin las sdrimas da palpìri. Dama: gea, perquai che... u na, perquai che... Las gruppas da mattatschas e da mattatschs obtegnan sdrimas da palpìri da differents colurs ed attribueschan las sdrimas a las dumondas che sa chattan sin ils placats repartids en l'entira stanza da scola.

Plenum: Tuts legian per sasez las respostas e pondereschan, tge model da cumportament che pudess anc vegnir en dumonda per els e tgenin betg. I suonda ina curta discussiun en il plenum. En classes maschadadas vegnan silsunter cumparegliadas las respostas da las mattatschas cun quellas dals mattatschs. Datti differenzas? En cas da gea: tgeninas e per tge motivs? Tge consequenzas pon avoir questas differenzas sin ils andaments professiunals da las dunnas giuvenils e dals umens giuvenils? En ina classa da be ina schlattaina pondereschan las giuvenils/ils giuvenils, mintgin/-a per sasez u communablamain, tge models da sa decider e da sa cumportar che l'autra schlattaina mussass probablamain.

Referat: La persuna d'instrucziun cumpletescha las externaziuns da las scolaras e dals scolaras tras cifras actualas or d'ìls secturs tscherna da professiun, furmaziun supplementara, situaziun professiunala, pajas, repartiziun da las lavurs, lavur a temp parzial, cifras davart vorzìs, uffants per famiglia... u ils giuvenils fan sez las retschertgas davart las cifras actualas e preschentan ils resultats a la classa.

Lavur individuala: Las scolaras ed ils scolaras retschaivan il feigl da lavur «Co sa preschenta la vita dad Anna e Flurin en diesch onns?» e scrivan si lur ideas. En ina

classa maschadada equilibrada pon ins puspè lavurar cun duas colurs per mussar si eventualas differenzas.

Plenum: Ils fegls vegnan plegads e rimmads, maschadads en la stgatlà e repartids da nov. Tut las istorgias vegnan prelegidas. Las caracteristicas dals andaments positivs e negativs vegnan cumparegliadas vi da la tavla da parad. Datti differenzas tranter las istorgias da las mattatschas e quellas dals mattatschs? Silsunter vegnan tschertgads communablamain ils facturs che sustegnan in andament positiv.

Med d'instrucziun attractiv tant per ils giuvenils sco per las persunas d'instrucziun

«Chance» porscha a las scolaras ed als scolaras la pussaivladad d'extender l'orizont areguard la tscherna da lur professiun e da vegnir conscients u conscients da las schanzas e da las pussaivladads da sa sviluppar durant lur vita; agids per vegnir conscients u conscients dals agens giavischs, per als formular e per als integrar en ina moda pli segira en lur giavischs da professiun; cuntraversas cun temas che pertugan directamain e ch'interesseschan ellas ed els durant ils onns ch'ellas u ch'els furman lur identitad; ina reflexiun da lur percepziun da sasezzas u da sasez e dals auters che focusescha sin il tema da la planisaziun da la professiun e da la vita; la promozion da l'atgna responsabladad areguard lur giavischs da professiun e da vita; da vegnir conscients u conscients da l'impurtanza immensa da la decisiun per ina professiun e da las consequenzas da quella per l'avegnir; latiers tutgan er ils temas davart las pussaivladads da far carriera e la necessitad d'emprer per vita duranta; invistas dals models da partenadi e da vita moderns.

A medem temp porscha il med a las persunas d'instrucziun unitads d'instrucziun bellas e prontas, ch'èn vegnidas examinadas gia pliras giadas en la pratica e ch'èn vegnidas validadas dals giuvenils sco figt utilas; els èn sa participads cun blier tschaffan a quell'instrucziun; ina distargia grazia a las planisaziuns detagliadas da l'instrucziun cun metodos nunconvenzionalas plain surpraisas e blier material sin la CD-Rom agiuntada; la libertad areguard la tscherna da temas, perquai che mintga modul po vegnir applitgà sulet ed en moda flexibla; la pussaivladad d'accompagnar ils giuvenils en moda sensibla tras il temp pretensius da la tscherna da la professiun e da tractar temas che vegnan exclus en ils meds d'instrucziun classic per la tscherna da la professiun; da sensibilisar l'atgna percepziun per differenzas tranter dunnas giuvenils ed umens giuvenils durant il process da la tscherna da la professiun e tar la planisaziun da la professiun e da la vita.

«Chance» – survista dals temas centrals

- las rollas da las schlattainas
- la lavur: chapientscha, muntada e repartiziun
- chattar la dretga professiun: influenzas, pregiudizis, barrieras
- amur e / u professiun
- models da partenadi
- carriera
- emprer per vita duranta

La preschentaziun:

Post da stab per l'egualitad da las schanzas. «Chance». Med d'instrucziun per planisar la professiun e la vita. [Commentari stampà e CD-Rom cun fegls da lavur]. Cuiura 2008.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=542
www.chattà.ch

Cuverta e survista dal cuntegn dal med.